

כא אלה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁפָּחָה מִשְׁפַּחַת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד
אֵתְמָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן:

אור החיים אלה פְּקוּדֵי וּגו'. אומרו אלה לפסול כל מנינים שבעולם כי כל מה שימנה אדם מקנינים המדומים אין מניינו מנין ושמו מורה עליו מה אתה מונה, אבל מנין זה עומד לעולם, והטעם להיות מנין המשכן המופלא אשר שכן שם אלה:
עולם ה':

עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (ב"מ מ"ב). אין ברכה שורה לא בדבר הספור ולא בדבר המנוי, וכאן אמר **אלה פְּקוּדֵי פִירוּשׁ לַאֵלֹהִים יֵשׁ מִנִּין** ואין הקפדה כי מנין זה אדרבא מניינו תביא הברכה כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה, והטעם להיותו של המשכן:

עוד ירמוז באומרו **אלה** על דרך אומרם ז"ל (ויק"ר פכ"א) אם עשית חבילות וכו' עשה כנגדן חבילות של מצות, כי צריך האדם לתקן החטא בדוגמא, והנה ישראל חטאו ואמרו (לעיל ל"ב ד') אלה אלהיך לזה באה **אלה** זאת בבחינת הזכות לכפרת עון זה, ותמצא כי אמרו (רבה) העדות שעדות הוא להם שנתכפר עון העגל, וכשתדקדק תמצא כי כל פרטי עון העגל בא כנגדן במשכן, הם התאוותאוה (ל"ב א') אלהים אשר ילכו לפניהם הנה הנם הכינו מקום לה' אלהים אמת להיות לפניהם, הם בנו מזבח והעלו עולות (שם ו') הנה הנם הכינו מזבח להעלות עולות ושלמים לה', הם נתנו זהבם הנה הנם נתנו זהבם וכסףם וכל כלי חמדתם לה', הם פרקו נזמיהם הנה הנם הביאו האנשים על הנשים לא נזם לבד אלא כל עדים מעליהם וכל כלי חמדה, וכמו שפירשנו בפרשת ויקהל (ל"ה כ"ב) הם עשו ממונים עליו לעשותו הנה הנם פקדו בצלאל לעשות וכו', אמרו אלה אלהיך הנה **אלה פְּקוּדֵי** לכפרה:

עוד ירצה על זה הדרך להיות שמשה עשה המספר לישראל המובא בית ה', לזה באה התורה והצדיקתו ואמרה **אלה פְּקוּדֵי וּגו'**, פירוש על דרך אומרם (ויקרא כ"ג ב') אלה הם מועדי, מה הוא המספר שה' מצדיק אשר פוקד על פי משה דקדק לומר **על פי משה** ולא אמר אשר פקד משה, הטעם כי לא היה הזולת עמו להצטדק אלא מפיו אנו חיינ שכן כתיב (ל"ו ג') ויקחו מלפני משה שהוא לבדו לקח הכל, וטעמו של משה שהביא עצמו לידי חשד, אולי שלא עלה בדעתו חשד זה להשמר ממנו כי איך יחשדו אותו וה' מדבר עמו בכל עת אם ח"ו ימצא בו עול ימאסנו אלוה ה' יודע נסתרות, ואין צריך לומר שלא ידבר אתו עוד אלהים, או דקדק מאמר ה' שאמר לו (ריש פ' תרומה) דבר אל בני ישראל ויקחו לי וגו'

כמו שפירשנוה במקומה כי צוה לו להיות הוא גזבר לבדו, וישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם אף על פי שפושעים יכשלו בם:

עוד ירצה על זה הדרך **אלה פקודי המשכן** ומי יצדיק שכן הוא ולא יותר, לזה אמר משכן העדות פירוש המשכן הוא יעיד על הדבר על דרך אומרם ז"ל (שמו"ר פנ"ב) בפסוק ויקם משה את המשכן שלא היה אחד מישראל יכול להעמידו, וזה לשונם כמה חכמים היו שם ולא היו יכולין להקים את המשכן וכו' ולא היו יודעים לישב אותו כל אחד נטל מלאכתו והלך אצל משה וכו' ושרתה רוח הקודש על משה והקים את המשכן ע"כ, זה הוא עדותו היותו נקי כפים שאין חמס בכפיו שאין הקב"ה עושה נס לעושי עול ובפרט במקום עצמו שנעשה בו העול ח"ו, ואם תאמר ומה עדות הוא זו יש לתלות כי לצד כי משה היה גבור חיל גבורתו עמדה לו שהעמידו מה שלא היה כח כמו כן בזולתו, לזה גמר אומר **עבודת הלויים ביד איתמר וגו'**, פירוש הלא תמצא שעבודת הלויים שהיא ביד איתמר היא קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו והם המורידים אותו בנסעם ומקימין אותו בחנותם דכתיב בפרשת במדבר (א' נ"א) ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים הרי שהלויים היו מפרקין ומקימין אותו אם כן לא מניעת הכח היא הסיבה; וכפי זה הרווחנו כוונת אומרם **עבודת הלויים וגו' ביד איתמר** שאין ידוע מה בא ללמד ומה שייכות למאמר זה כאן ולמה לא אמר אלא איתמר ולא אלעזר הגדול, ולדרכינו יבא על נכון, ועדיין יש לתלות לצד החכמה כי משה חכם וחרף היה וידע להקימו ולעולם לא נעשו מעשה נסים, לזה אמר **ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' ואמרו ז"ל שאפילו דברים שלא אמר לו משה הסכימה דעתו, ואתו אהליאב וגו' חרש וגו' ואף על פי כן לא עמדה לו חכמתו וכאומרם במדרש (שמו"ר פנ"ב) שגם אומנות האומנים לא הועילה, וכפי זה הרווחנו כוונת הכתוב בהודעת מעשה בצלאל אחר שכבר ידענו זה פעמים ושלב בפרשת ויקהל אלא בא לחזק עדות נס המשכן לומר הא למדת שאין זה אלא נס וזו הוא עדות המשכן על פקודיו, ולדרך זה אומרם **אשר פוקד על פי משה** לומר שעל זה באה העדות להסיר החשד ממנו:**

עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (שם פנ"א) שהמשכן היה כפרה על מעשה העגל, עוד אמרו בחולין (ה'). כי שקולה עבודה זרה ככל התורה כולה, והוא אומרם אלה פקודי פירוש על דרך שתרגם אונקלוס (ויקרא כ"ז ל"ד) אלה המצות אלין פקודיא, המצות שתלויים במשכן **משכן העדות אשר פוקד וגו' פירוש כל המצות שבתורה שנצטווה משה כולם ישנם במצות המשכן, ובזה יכפר המשכן על העגל ששקול כנגד כל התורה, ואולי שנתכוון לרמוז הענין בחשבון פקודי המשכן שעולה תרי"ה והם תרי"ג מצות וב' הלוחות, ומעתה אלה תשכחנה כי נתקן בפקודי המשכן, ואומרם **עבודת הלויים** בא לשמור את הדבר לבל תאמר כיון שנתכפר עון העגל אשר הוא יסובב הסרת עבודה מהבכורות כמאמרם ז"ל**

(במ"ר פי"ב) אם כן תחזור העטרה ליושנה ויעבדו הבכורות עבודת המשכן, לזה אמר סמוך לדבר **עבודת הלויים** פירוש עבודה זו אינה אלא ללויים, כאן כלל כל שבט לוי בין הכהנים בין הלויים כי גם הכהנים יקראו לויים דכתיב (דברים כ"ז ט') והכהנים הלויים, ואמרו **ביד איתמר** וגו' פירוש לא מבעיא עבודות המעולות של הכהנים ולא מבעיא עבודות הלויים המעולות של בני קהת ובני גרשון אלא אפילו עבודה הקלה של הלויים **ביד איתמר** שהם הקרשים והאדנים הדבר במקומו עומד, ומזה אתה למד כי לא נמחק עון העגל מחק שאין רשומו ניכר והעד הנאמן (לעיל ל"ב ל"ד) וביום פקדי וגו':

עוד ירמוז באומרו **פקודי המשכן** לשון מינוי על דרך אומרו (במדבר ד' ט"ז) ופקודת אלעזר שהוא לשון מינוי על הדבר, והודיע הכתוב כל מינויי המשכן מהם ממונים על המשכן עצמו להתקיים או להתבטל ח"ו, ומהם על עבודתו, ומהם על עובדיו, ומהם על מלאכתו, והתחיל במינוי קיום המשכן ואמר **משכן העדות** פירוש פקודת המשכן הוא העדות שהיא התורה כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה ומקיימין מצותיה יתקיים המשכן וזולת זה אין משכן, והוא אומרם ז"ל (במד"ר ל"ב) בפסוק (תהלים ע"ח) אוהל שכן באדם וכי באדם שכן אהלו אלא באמצעות אדם אם יכינו לבם ללמוד תורה ולקיים מצותיה, ולא דוקא עדות הכתובה בלוחות ובספר כתובה אלא **אשר פוקד על פי משה** פירוש תורה שבעל פה שנמסרה למשה לפה ולא לכותבה, ב' יכוין על פקודת משה שפקיד הוא בדבר זה לצוות משפטיו ודיניו של משכן, מינוי ג' הם העובדים במשכן עבודת הלויים פירוש הם ממונים על עבודת המשכן, מינוי ד' הם אהרן ובניו ושלשתם רמזם הכתוב **איתמר ואהרן** הרי נאמרו בפירוש ואלעזר רמזו באומרו **בן אהרן** כי אני יודע כי איתמר בנו של אהרן הוא אלא לרמוז על אלעזר, ואולי שלא הזכירה התורה אהרן כל עיקר במינוי המשכן אלא בניו ואמרו **בן אהרן הכהן** יכוין אל אלעזר ולא הזכיר אהרן לצד שעדיין חסר תיקון מעשה העגל שעשה כי אחרי כן מתו ב' בניו והביא כפרתו ביום ח' למילואים אשר על כן לא הזכיר פקודתו אלא הזכיר שמו עם בנו, מינוי ה' הוא העושה מלאכת המשכן והוא שאמר **ובצלאל וגו' עשה וגו' ואתו אהליאב וגו'** נמצאת אומר שהממונים בפרט זה של המשכן הם ה', א' התורה היא מושלת על קיומו אם יתקיים אם לאו, ב' משה ממונה על מצותו באיזה אופן יעשה ויתנהג, ג' הלויים לעבוד לפרוק ולטעון וכו', ד' הכהנים לעבוד העבודות ולהתמנות על הלויים בעבודתם, ה' ובצלאל ואהליאב על המלאכה ועל אלה אמר **אלה פקודי המשכן:** (אור החיים)

כבב וּבְצִלְאֵל בֶּן אֹרִי בֶן חוּר לְמִטֵּה יְהוּדָה עֲשֵׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה: **כגג** וְאֶתוֹ אֶהְיָאֵב בֶּן אֲחִיסָמֵךְ לְמִטֵּה דָן תָּרִשׁ וְחֹשֶׁב וְרָקִם בְּתַכְלֵת

וּבְאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְשֵׁשׁ: **כַּדָּ** כָּל הַזֶּהָב הָעֲשׂוּי לְמִלְאכָה בְּכָל מְלָאכַת הַקְּדוֹשׁ וַיְהִי זֶהב הַתְּנוּפָה תִּשְׁעֵ וְעֶשְׂרִים כֶּפֶר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקְּדוֹשׁ:

אור החיים כל הזהב העשוי וגו'. צריך לדעת גזירת הכתוב איה מקומה, ואם אומרו תשע ועשרים ככר אם כן למה חזר לומר ויהי זהב וגו', ואולי כי גזירת הכתוב הוא בכל מלאכת הקודש וכוונת הכתוב היא לומר שכל הזהב העשוי למלאכה לא נחסר ולא נפשע ולא נגנב ממנו דבר אלא הכל נכנס בכל מלאכת הקודש, ובזה הוציא האומנים העושים במלאכה מהחשד.

עוד ירצה להודיע נסים שנעשו בזהב המשכן כי דבר ידוע הוא כי בעשות האדם כלי מזהב או משאר המתכות על כל פנים יתמעט משיעור משקל הזהב שנעשה ממנו הכלי ולא יעמוד הכלי במשקל הראשון לצד ההתחלקות ופעולות המלאכותיו ומה גם כשיהיה במלאכה ריבוי התחלקות וחלקים דקים פשיטא שיתמעט באמצעות כן, ועוד בהכין האדם מעשה המלאכה כמו שתאמר שתי וערב לארוג בגד פתילי זהב לעשות מהם המלאכה מן הנמנע שידקדק במוכן לא פחות ולא יותר וכאן הודיע הכתוב שנעשה נס שכל הזהב העשוי למלאכה היה בכל מלאכת הקודש, מאומרו כל הודיעך. שלא נתמעט מאמצעות המלאכה כנזכר, ומאומרו העשוי רשם גם כן שכל המוכן למלאכה לא נותר ממנו דבר לבטלה והכל נכנס בכל מלאכת הקודש, ודקדק לומר בכל ולא אמר במלאכת הקודש נתכוין לומר גם כן שהספיק העשוי לכל, וזה הוא עיקר הנס שזולת זה אין גם במה שלא הותר כי אפשר שיעור שיעור שודאי לא יותר ולא הוכר הנם אלא באמצעות שלא הותר ולא החסיר: (אור החיים)

כַּהֲ וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כֶּפֶר וְאַלְף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקְּדוֹשׁ: **כֹּוֹ** בְּקַע לַגִּלְגָּלֹת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקְּדוֹשׁ לְכָל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְף וּשְׁלֹשֹׁת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: **כֹּזֹ** וַיְהִי מֵאֵת כֶּפֶר הַכֶּסֶף לְצָקֹת אֵת אֲדָנֵי הַקְּדוֹשׁ וְאֵת אֲדָנֵי הַפְּרָכֹת מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּפֶר כֶּפֶר לְאֲדָן: **כַּחֲ** וְאֵת הָאֶלְף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים עָשָׂה וַיִּים לְעֲמוּדִים וְצָפָה רְאִשֵׁיהֶם וְחֲשֵׁק אֹתָם:

אור החיים ואת האלף ושבע וגו'. פירוש הנשארים, ורבותינו ז"ל אמרו (שמו"ר פנ"א) ששכחם וכשזכר אותם אמר ואת האלף וגו' הם ממה שעשה וויים וגו', והנה להסוברים מהחכמים (ראב"ע) כי לא היה כסף בנדבת המשכן זולת מחצית השקל יתבאר אומרו ואת האלף על זה הדרך לפי שמצינו שצוה ה' בתרומת הכסף מחצית השקל ובכל מלאכת המשכן לא מצינו שצוה ה' מעשה

כסף זולת האדנים והווין וחשוקיהם וביאר באדנים שצריך ככר לאדן והווין לא הודיע ה' שיעורן ושיעור חשוקיהן, לזה נתחכם בצלאל וחלק הנשאר מהאדנים ועשאן ווין שהגם שלא צוה ה' שיעורן ממה שנתן שיעור לאדנים השכילו כי הווין וחשוקיהם יהיו מהנשאר, ולזה אמר **ואת האלף וגו' עשה ווין** פירוש שחלק הסך לווין, ואין הכי נמי אם היה נשאר יותר או פחות היה מחלק הנשאר, ואם היה אומר הכתוב ויעש ווין וגו' יהיה נשמע כי נאמר מפי אל עליון שיעור זה ולא כן הוא אלא מכללן של דברים הבין כנוצר, ודעתי אינה כסברא זו כי ודאי כי כסף אחר היה בתרומת המשכן מלבד הבקע לגלגולת כי מקרא מלא דבר הכתוב בויקהל (ל"ה כ"ד) כל מרים תרומת כסף ונחושת ובפסוק זה לא יצדיקו דברי ראב"ע שיישב בפסוק (כ"ה ג') וזאת התרומה והמשכיל יבין, ויתבאר אומרו **ואת האלף על דרך** מה שפירשנו בפסוק (כ"ד) כל הזהב וגו' פירוש שלא נחסר באמצעות ההתכה ופרטי המלאכה שהגם שעשה כמה פרטי מלאכה במעשה כמה ווין וחשוקיהן אף על פי כן המספר עצמו בשלימות היה בוויין ולא נחסר ממנו כלום והוא אומרו **ואת האלף וגו' עשה ווין והבן:** (אור החיים)

{כט} ונחשת התנופה שבעים כפר ואלפים וארבע מאות שקל: **{ל}** ויעש כהן את אדני פתח אהל מועד ואת מזבח הנחשת ואת מכבר הנחשת אשר לו ואת כל פלי המזבח: **{לא}** ואת אדני הקצר סביב ואת אדני שער הקצר ואת כל יתדת המשכן ואת כל יתדת הקצר סביב:

שמות פרק-לט

{א} ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש ויעשו את בגדי הקדש אשר לאהרן פאשר צוה יהוה את משה:

אור החיים כאשר צוה ה' את משה. טעם אומרו כן בכל פרט ופרט, על פי מה שכתבנו בפרשת תצוה (כ"ז כ') כי חלק ה' למשה חלק בכל מלאכות ועבודות הנעשות במשכן כי חלקו במעשה הוא המצוה אשר יצוה ה' הדבר על ידו לזה מזכירו בכל פרט ופרט שהגם שאינו עושה הרי הוא מצוה לעשות.

עוד ירצה שהיו אומרים בשעת המלאכה הרי אנו עושים דבר זה **כאשר צוה ה' את משה.**

עוד נראה לפי מה שקדם לנו כי אין לך מצוה שאין בה פרטי ההשכלה ולא

נכתב בתורה אלא מיעוט כמאמר ר' יוחנן בהניזקין (גיטין ס'): ומלבד זה יש בכל מעשה ממעשה המשכן מושכל, והוא פנימיות הדברים ואלה יעשו בכוונת הלב ובשכליות הנעלם ויעשו דבר במינו כידוע ליודעי דעת והבנין, והוא מה שרמזה התורה בכל פרט ופרט **כאשר צוה ה' את משה** פירוש בעל פה ואינו מפורש בתורה לצד יקרת הדבר, ואשכילך כי המכתב הוא מבחינת המופעל והמושכל מושלל מהתקבל מקצתו בבחינת ההפעל ומקצתו גם מבחינת הנדבר כי רחוק הוא בב' הדרגות, וקצת רמז ה' בנפעל נראה ואינו נראה בסוד צורת האותיות וטעמיהם ועטרות שעל ראשיהם התגין ומעשיהם בחינת מחשבה יקראו ונגלה למשה בסיני פלאי פלאות, וצא ולמד מדרשת ר' עקיבא (סנהדרין ק"ו) ג' מאות הלכות בעליונו של למ"ד, המה ראו מעשה ה', והודיע הכתוב בכל פרטי המשכן כי עשאוהו **כאשר צוה ה' את משה** ככל נפלאות אשר יכוין עליהם: (אור החיים)

בב שני - חמישי במחוברין ויעש את האפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר: **בג** וירקעו את פחי הזהב וקצץ פתילם לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן ובתוך תולעת השני ובתוך השש מעשה חשב: **בד** כתפת עשו לו חכרת על שני (קצוות) קצותיו חכר: **בה** וחשב אפדתו אשר עליו ממנו הוא כמעשהו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר כאשר צוה יהוה את משה: **בו** ויעשו את אבני הזהב מסבת משבצת זהב מפתחת פתוחי חותם על שמות בני ישראל: **בז** וישם אתם על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל כאשר צוה יהוה את משה: **בח** ויעש את החשן מעשה חשב כמעשה אפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר: **בט** רבוע היה כפול עשו את החשן זרת ארכו וזרת רחבו כפול: **בי** וימלאו בו ארבעה טורי אבן טור אדם פטדה וברקת הטור האחד: **ביא** והטור השני נפד ספיר ויהלם: **ביב** והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: **ביג** והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוסבת משבצות זהב במלאתם: **ביד** והאבנים על שמת בני ישראל הנה שטים עשרה על שמותם פתוחי חתם איש על שמו לשנים עשר שקבט: **ביט** ויעשו על החשן שרשרת גבלת מעשה עבת זהב טהור: **ביז** ויעשו שתי משבצות זהב ושתי טבעות זהב ויתנו את שתי הטבעות על שני קצות החשן: **ביח** ויתנו שתי העבטות הזהב על שתי הטבעות על קצות החשן: **ביחא** ואת שתי קצות שתי העבטות נתנו על שתי המשבצות ויתנם על כתפת האפד אל מול פניו: **ביחב** ויעשו שתי טבעות זהב וישימו על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפד ביתה: **ביכ** ויעשו שתי טבעות זהב ויתנם על שתי כתפת האפד מלמטה ממול פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב האפד: **ביכא** וירכסו את החשן מטבעותיו אל טבעת האפד בפתיל תכלת להיות על חשב האפד ולא יזח החשן מעל האפד כאשר צוה יהוה את משה: **ביכב** שלישי - ששי במחוברין ויעש את מעיל האפד מעשה ארג

פְּלִיל תְּכַלֶּת: **{כג}** וּפִי הַמַּעִיל בְּתוֹכוֹ פְּפִי תִחְרָא שְׁפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקְרַע:
{כד} וַיַּעֲשׂוּ עַל שׁוּלֵי הַמַּעִיל רְמוּנֵי תְּכַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מְשֻׁזָּר:

אור החיים על שולי וגו'. מכאן אני מדייק שהאמת הוא כהסוברים שהפעמונים הם בשורה עם הרמונים ולא בתוכם ממש שהרי הקדים הכתוב נתינת הרמונים על שולי המעיל ואחר כך אמר מעשה הפעמונים בפני עצמן ויתנו אותם תוך הרמונים ומעתה אם הפעמון תוך הרימון ממש למה הוצרך הכתוב לומר על שולי אחר שכבר קדם ואמר שהרמונים הם על שולי המעיל זה בזה תלוי, ותמה אני על רמב"ן שפנה מדרך זה, ומה שיישב שלא נתן הרימון במעיל עד שנתן בתוכו הפעמון הכתוב יגיד הפך זה, וממה שאמר כי לזה כפל לומר בתוך הרמונים פעמים, קשה למה הקדים הכתוב לצוות שיתן הרמונים על שולי המעיל קודם שיעשה הפעמונים ויצטרך לחזור לומר פעמים בתוך הרמונים לרבות שיתנם קודם, ופשוט הוא שהרב לא דק יפה כמנהג זכות עיונו הקדוש: (אור החיים)

{כה} וַיַּעֲשׂוּ פְּעֻמֵי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת הַפְּעֻמָּנִים בְּתוֹךְ הָרְמוּנִים עַל שׁוּלֵי הַמַּעִיל סָבִיב בְּתוֹךְ הָרְמוּנִים:

אור החיים בתוך הרמונים. טעם שכפל לומר כן, לומר שיהיו מכוונים הפעמונים כנגד הרמונים שלא יהיה הפעמון משוך לצד מטה או לצד מעלה אלא גופו של פעמון לפני הרימון ועומד בשורה לא למעלה ולא למטה, ודבר זה אינו מתחייב מאומרו פעם ראשונה הפעמונים בתוך הרימונים כי זה בא לשלול שלא יהיו הרימונים בתוך הפעמונים על זה האופן תתחיל השורה בפעמון ולפניו רימון כפי זה יהיו הרמונים בתוך הפעמונים כי המעיל לא היה מחובר מלמטה סביב לומר שתמיד יהיו אלו תוך אלו כל שיהיו שוים במספר אלא מחולק היה לב', ולזה תמצא שלא עשה בברייתא מספר הרימונים כפעמונים כי הם יותר מהם: (אור החיים)

{כו} פְּעֻמָּן וְרִמֹּן פְּעֻמָּן וְרִמֹּן עַל שׁוּלֵי הַמַּעִיל סָבִיב לְשֵׁרֶת כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:

אור החיים פעמון ורימון. הוצרך לכתוב זה שלא תבין שיכול לעשות ב' או ג' פעמונים בתוך ב' או ג' רימונים וקורא אני בהם בתוך הרימונים, לזה אמר פעמון ורימון, פירוש שלא יעשה ב' פעמונים ורימון, וחזר לומר פעמון ורימון בא לשלול שלא יעשה ב' רימונים לכל פעמון ויהיה כל פעמון בב' רימונים ולא

תעלה רימון שבימינו של פעמון זה לשמאלו של פעמון הבא אחריו, לזה אמר פעם ב' **פעמון ורימון** פירוש סמוך לרימון של פעמון ראשון יהיה פעמון ב' והבן: (אור החיים)

כזו ויעשו את הפתנת יש מעשה ארג לאהרן ולבניו: **זכת** ואת המצנפת יש ואת פארי המגבעת יש ואת מכנסי הכד יש משזר: **זכט** ואת האבנט יש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני מעשה רקם פאשר צוה יהוה את משה: **זל** ויעשו את ציץ גזר הקדש זקב טהור ויקתבו עליו מכתב פתוחי חותם קדש ליהוה: **זלא** ויתנו עליו פתיל תכלת לתת על המצנפת מלמעלה פאשר צוה יהוה את משה: **זלב** ותכל כל עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אֲשֶׁר צוה יהוה את משה וכן עשו:

אור החיים ותכל כל עבודת וגו'. פירוש לא הם כילו שאם היה ה' מצוה עוד בעבודתו יתברך יעשו בני ישראל בכל אות נפשם אלא שכלתה המלאכה אשר צוה ה':

עוד ירצה באומרו ותכל לצד שהיה בה מלאכות שנעשו מעצמן שהיא מנורה שאמרו ז"ל (במד"ר פט"ו) שנעשית מעצמה לזה לא כינה הכל עליהם כי יש חלק במלאכה שהוא לא נעשה אלא הכאה בקורנם והיא מעצמה כלתה.

עוד ירמוז על דרך אומרו (תהלים פ"ד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', כי עשו כל העבודה חשוקה וכלילת יופי:

ויעשו בני ישראל וגו'. והגם שלא עשה אלא בצלאל וחכמי לב, שלוחו של אדם כמותו וכאילו כל ישראל עשו, והגם שלא מצינו שעשה בצלאל אלא במאמר ה' ולא הם שלחוהו, אף על פי כן הרי הסכימו עליו:

עוד נראה כי כאן עשה הכתוב מחברת הכללות בקיום התורה והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה והתורה נתנה להתקיים בכללות ישראל כל אחד יעשה היכולת שבידו ויזכו זה לזה. ואולי כי לזה רמז באומרו (ויקרא י"ט י"ח) ואהבת לרעך כמוך, פירוש לצד שהוא כמותך כי בשלומי ייטיב לך ובאמצעותו אתה משלים שלימותך ואם כן אינו אחר אלא אתה עצמך וכאחד מחלקיך, ובזה מצאנו נחת רוח כי ה' צוה תרי"ג מצות ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם וזה לך האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצות לישראל שאינם בכהנים, וכן בלויים, וכן בנשים, ומה מציאות יש ליחיד לקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה

גידיו אשר יכונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה, והוא מה שאמר הכתוב כאן ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' כינה לכולם יחד מעשה כולם הגם שמהם הביאו הנדבה מהם עשו מלאכה יאמר על כללותם שעשו הכל, וסמך מאמר זה למלאכת הבגדים אשר עשאו יחידים מישראל, להעירך כי על פרט זה יאמר שעשאוהו בני ישראל באין הבדל, ומעתה כל אחד מישראל הביא כל הי"ג מינים שבנדבה ועשה כל המלאכות האמורות:

ככל אשר וגו'. נתכוין בזה להסיר החשד מהם כי יראה הרואה שצוה ה' על המשכן ונעשה וקפלוהו ג' חדשים (שמו"ר פנ"ב) יאמר כי היתה סיבה מצד המעשה שהיה בו דבר בלתי הגון או שישראל עכבו דבר מכל האמור במצותו, לזה אמר ותכל וגו' ויעשו בני ישראל ככל ומה טעם המתין הקב"ה עד חדש הראשון שהוא חדש המשובח שנקרא ראשון, והוא אומרו בגמר המלאכה (לקמן מ' ב') ביום החדש הראשון תקים וגו' ורבותינו ז"ל אמרו (שם) לצד שנתבשר אברהם ביצחק:

אשר צוה וגו' כן עשו. טעם אומרו עשו ולא הספיק במאמר ויעשו, אולי כי העלה עליהם הכתוב שקיימו כל מה שצוה ה' את משה בתורה, וזה שיעור הכתוב ויעשו בני ישראל ככל וגו' האמור בענין ובזה העריכם הכתוב כאילו ככל אשר צוה ה' את משה ככל התורה כן עשו, ובזה נשרף ונפזר אפרו של חטא העגל: (אור החיים)

וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה אֶת הָאֹהֶל וְאֶת כָּל כְּלָיו קִרְסֵי קִרְשָׁיו (בריוח) רביעי וַעֲמָדָיו וְאֲדָנָיו: (אור החיים)

אור החיים ויביאו את המשכן. פירוש הזמינוהו לפניו: (אור החיים)

לדו וְאֶת מִכְסֵי עוֹרֹת הָאֵילָם הַמְּאֻדָּמִים וְאֶת מִכְסֵי עֹרֹת הַתְּחָשִׁים וְאֶת פְּרָכֹת הַמָּסָף: **להו** אֶת אֲרֹן הָעֵדוּת וְאֶת בְּדִי וְאֶת הַפָּפֶרֶת: **לזו** אֶת הַשְּׁלֶחֶן אֶת כָּל כְּלָיו וְאֶת לְחֵם הַפָּנִים: **לזז** אֶת הַמְּנִרָה הַטְּהֻרָה אֶת גִּרְתֶּיהָ גִּרְתֵּי הַמַּעְרָכָה וְאֶת כָּל כְּלֶיהָ וְאֶת שְׁמֵן הַמָּאֹר: **לחח** וְאֶת מִזְבַּח הַזֹּהֵב וְאֶת שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת מִסְךְ פְּתַח הָאֹהֶל: **לטט** אֶת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לוֹ אֶת בְּדִי וְאֶת כָּל כְּלָיו אֶת הַפִּיר וְאֶת כַּנּוֹ: **למ** אֶת קַלְעֵי הַחֹצֵר אֶת עֲמֻדֶיהָ וְאֶת אֲדָנֶיהָ וְאֶת הַמָּסָף לְשַׁעַר הַחֹצֵר אֶת מִיתָרָיו וְיִתְדֹתֶיהָ וְאֶת כָּל כְּלֵי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד: **למא** אֶת בְּגָדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרְת בִּקְדָשׁ אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ

לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת בְּגָדֵי בְנָיו לְכַהֵן: **{מב}** כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה פֶּן עָשׂוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הָעֲבֹדָה:

אור החיים **ככל אשר צוה ה'.** וחזר לומר פעם ב' דבר זה וגם בסמוך פעם ג',
אולי כי לצד שחטאו בעגל במחשבה ובדיבור ובמעשה וכמו שפירשתי שם
ובבחינת כל אחת כפרו בכל התורה כולה, אשר על כן בתיקון היו שלשתם יחד,
הנדבחה הוא המעשה, המחשבה היא בחינת החכמה שבמלאכה, הדיבור הוא
שהיו אומרים בשעת מעשה לשם מצות ה' כמו שפירשתי בקודם, וכנגד
שלשתם אמר הכתוב שעשו **כאשר צוה ה' את משה** כי תקנו שלש הדרגות
הרע: (אור החיים)

{מג} וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה פֶּן עָשׂוּ
וַיְבָרֶךְ מֹשֶׁה אֶתְּכֶם:

אור החיים **והנה עשו וגו' כן עשו.** טעם שחזר לומר פעם ב' **כן עשו**, כי
אומרו והנה עשו נמשכת למעלה וירא וגו' והנה היא עשויה פירוש גוף המעשה,
והכוונה בזה שלא היה שיעור בזמן וראה שהנה עשאוהו בזמן מועט.

עוד ירצה באומרו **עשו אותה** לשון תיקון שתקנו אותה כמצטרך, ועוד מודיע
שהשכיל בה שעשאוהו כאשר צוה ה' בפרטי המשפט, והוא אומרו **כאשר וגו' כן**
עשו.

עוד ירצה על פי דבריהם ז"ל (זבחים ס"ב.) כי יש פרטי המצות שאינם לעיכוב
אלא למצוה ומנו חכמים דברים המעכבים זה את זה, והודיע הכתוב בכפל
המעשה לומר שעשו כל אשר צוה אפילו דברים שאינם אלא למצוה מן
המובחר:

ויברך אותם משה. טעם שהוצרך לומר **משה** ולא סמך על זכרונו בסמוך,
לומר לא תהיה ברכה זו קלה בעיניך כי משה איש האלהים ברכם ודבר גדול
הודיע הכתוב בדבר זה, ולטעם זה הוא שהודיע הכתוב ואמר **ויברך אותם** וזולת
היות משה אין התורה מגדת אם יברך אדם לחבירו: (אור החיים)

שמות פרק-מ

א **חמישי** וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: **בב** בְּיוֹם הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תְּקִים אֶת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד:

אור החיים **ביום החדש וגו'.** הקמה זו היתה אחר ז' ימי מילואים לדבריהם ז"ל (במד"ר פי"ג), וכן מוכיחים הכתובים כי ז' ימי המילואים לא נעשה בהם אלא מלואי ידי אהרן, ולזה צוה ה' מעשה ז' ימי מילואים קודם מצות הקמת המשכן והערכתו, וגם בפרשת צו כשמשח אהרן ובניו יום א' של מילואים שם הזכיר משיחת המשכן וכליו, ולא הזכיר שם הקמת המשכן וסדרו הא למדת כי המילואים היו קודם הקמת המשכן והערכת כליו, ויום ר"ח ניסן הוא שנתקדש המשכן וסדר משה מערכת המשכן והקריב בו את האמור בענין הא למדת שלא שמש משה במשכן בסדר כל האמור בפרשה זו אלא ביום אחד שהוא יום השמיני של מילואים, ואפילו להסוברים שכל ז' ימי המילואים היה משה בונה משכן וסותרו, בהכרח לומר כי משכן הוא שהיה בונה וסותר אבל סדר הכנתו לא היתה אלא ביום ר"ח ניסן כאמור בענין באחד לחדש וגו' ושמת שם וגו' והבאת את השלחן וגו' הרי כי מחדש הוא מודיעו ההערכה ומקום כל דבר וסדר הנחתו ואם זה לו ז' ימים והוא מעריך מה מקום להודיע מחדש, אלא ודאי זה היום תחלת סדר מעשה המשכן ותיקונו והקריב משה בו ביום כל האמור בענין במצות ה' אליו כאמור לפנינו: (אור החיים)

גג וּשְׁמַתָּ שֵׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסִפְתָּ עַל הָאָרֶץ אֶת הַפְּרֹכֶת: **גד** וְהִבַּאתְ אֶת הַשְּׁלֶחַן וְעִרְכָתָ אֶת עַרְכוֹ וְהִבַּאתְ אֶת הַמִּנְבֵּה וְהַעֲלִיתָ אֶת נִרְתִיבָהּ: **הה** וְנִתְּתָה אֶת מִזְבַּח הַזֶּהָב לְקַטְרֶת לְפָנַי אֲרוֹן הָעֵדוּת וּשְׁמַתָּ אֶת מָסַךְ הַפֶּתַח לְמִשְׁכָּן: **ווו** וְנִתְּתָה אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה לְפָנַי פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד: **זז** וְנִתְּתָה אֶת הַכִּיֹּר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּתָה שֵׁם מַיִם: **חח** וּשְׁמַתָּ אֶת הַחֹצֵר סָבִיב וְנִתְּתָה אֶת מָסַךְ שַׁעַר הַחֹצֵר: **טט** וְלִקְחֹתָ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִשַּׁחְתָּ אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ וְקִדְשָׁתָ אֹתוֹ וְאֶת כָּל כְּלָיו וְהָיָה קֹדֶשׁ: **י** וּמִשַּׁחְתָּ אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל כְּלָיו וְקִדְשָׁתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים: **יאא** וּמִשַּׁחְתָּ אֶת הַכִּיֹּר וְאֶת פְּנּוֹ וְקִדְשָׁתָ אֹתוֹ: **יבב** וְהִקְרַבְתָּ אֶת אֹהֶרֶן וְאֶת בָּנָיו אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרַחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם: **יגג** וְהִלַּבַשְׁתָּ אֶת אֹהֶרֶן אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמִשַּׁחְתָּ אֹתוֹ וְקִדְשָׁתָ אֹתוֹ וְכִהֵן לִי: **ידד** וְאֶת בָּנָיו תִּקְרִיב וְהִלַּבַשְׁתָּ אֹתָם כִּתְנֹת: **טוו** וּמִשַּׁחְתָּ אֹתָם כְּאֲשֶׁר מִשַּׁחְתָּ אֶת אֲבִיהֶם וְכִהֵנוּ לִי וְהִיְתָה לְהִיֵּת לָהֶם מִשַּׁחְתֶּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדוֹרָתָם: **טזז** וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כִּן עָשָׂה: **יזז** **שישי** וַיְהִי בַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִייתָ בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הַיּוֹם הַיּוֹם הַמִּשְׁכָּן: **יחח** וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקָּם אֶת עַמּוּדָיו: **יטט** וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת מַכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְּמַעְלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת

מִשָּׁה:

אור החיים כאשר צוה ה' את משה. הוצרך לומר את משה ולא הספיק לומר כאשר צוה ה' והדבר ידוע כי אותו צוה ה', כוונת הכתוב הוא להודיע שהתורה מעידה על המעשה שלא היה בו שינוי מהמצוה, ושיעור אומרו כאשר הוא על גופו של מעשה, ואם היה אומר כאשר צוהו ה' היה שנשמע שחוזר על העושה שעשה כאשר צוהו והבן, וטעם כפל הדבר בכל פרט ופרט להראות שכל פרט הוא חשוב מצוה בפני עצמו וראוי ליאמר עליו לבדו צוה ה' את משה: (אור החיים)

כ ויקח ויתן את העדת אל הארץ וישם את הבדים על הארץ ויתן את הפפרת על הארץ מלמעלה: **כא** ויבא את הארץ אל המשכן וישם את פרקת המסך ויסף על ארון העדות כאשר צוה יהוה את משה: **כב** ויתן את השלחן באהל מועד על ירך המשכן צפנה מחוץ לפרקת: **כג** ויערף עליו ערף להם לפני יהוה כאשר צוה יהוה את משה: **כד** וישם את המנרה באהל מועד נכח השלחן על ירך המשכן נגבה: **כה** ויעל הנרות לפני יהוה כאשר צוה יהוה את משה: **כו** וישם את מזבח הזהב באהל מועד לפני הפרקת: **כז** ויקטר עליו קטרת סמים כאשר צוה יהוה את משה: **כח** שביעי וישם את מסך הפתח למשכן: **כט** ואת מזבח העלה שם פתח משכן אהל מועד ויעל עליו את העלה ואת המנחה כאשר צוה יהוה את משה: **ל** וישם את הכיר בין אהל מועד ובין המזבח ויתן שמה מים לרחצה: **לא** ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם: **לב** בבאם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו כאשר צוה יהוה את משה: **לג** ויקם את הקצר סביב למשכן ולמזבח ויתן את מסך שער הקצר ויכל משה את המלאכה: **לד** מפטיר ויכס הענן את אהל מועד וכבוד יהוה מלא את המשכן: **לה** ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד פי שכן עליו הענן וכבוד יהוה מלא את המשכן:

אור החיים ולא יכול משה וגו'. והגם שאמר הכתוב בפרשת משפטים (כ"ד י"ח) ויבא משה בתוך הענן, שם היה אחר שקרא אליו ה' נתן בו כח. או יאמר על זה הדרך ולא יכול משה וגו', והטעם כי שכן עליו הענן ואין מציאות זה כמציאות האמור בפרשת משפטים כי כאן.

כבוד ה' מלא את המשכן מה שאין כן הענן שבא בו בהר סיני שם נאמר ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בהר וסמוך ליה ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר פירוש מקום שאין שם שוכן כבוד ה' מה שאין כן במה שלפנינו שהיה כבוד ה' מלא המשכן ולא יכול ליכנס במקום מלא כבודו יתברך:

חסלת פרשת פקודי סליק ספר שמות (אור החיים)

[לזו](#) וּבַהֲעֲלוֹת הָעֶגְוֹן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מִסְעֵיהֶם: [לזז](#) וְאִם לֹא יֵעָלֶה הָעֶגְוֹן וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הָעֲלֹתוֹ: [לחז](#) כִּי עֲנֹן יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאִשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה בּוֹ לְעֵינַי כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מִסְעֵיהֶם: